

Sindikat novinarjev TV Slovenija

Andrej Grah Whatmough, generalni direktor
JZ RTV Slovenija
Kolodvorska 2
1000 Ljubljana

Ljubljana, 24. avgust 2022

ZADEVA: Protipravno ravnanje direktorja TV Slovenija Uroša Urbanije zoper delavca in novinarja v informativnem programu TV Slovenija

Spoštovani gospod generalni direktor,

seznanjeni smo z neformalnim ravnanjem direktorja TV Slovenija Uroša Urbanije, v katerem je brez utemeljenih razlogov in protipravno zastraševal ter grozil novinarju in voditelju Dnevnika Saša Krajncu in dnevni urednici Dnevnika Vesni Pfeiffer z disciplinskim postopkom in ju neupravičeno diskreditiral tudi z možnostjo prerazporejanja na druge delovne zadolžitve.

Po pregledu dogodkov, dokumentov v zvezi z njimi, in pričevanju novinarjev ter pravnem pregledu možnih in dejanskih kršitev delovno pravnih in medijskih predpisov, ki jih je z neformalnim ravnanjem storil direktor TV Slovenija, zahtevamo, da spodaj obrazložena in podobna neformalna ravnanja Uroša Urbanije ter zlorabo položaja in pooblastil direktorja TV Slovenije v skladu s svojimi zakonskimi pristojnostmi nemudoma preprečite.

Ker smo v ravnanju direktorja TV Slovenija ugotovili resne dejanske in potencialne kršitve ter formalno pravne pomanjkljivosti njegovega postopanja z jasnim namenom preprečevanja varstva pravic novinarja in delavca ter nevdržno domačijsko in arbitrarno ravnanje na način Urbanija toži, Urbanija sodi, menimo, da to predstavlja demonstracijo moči, ki z neformalnimi pritiski ogroža samostojno in neodvisno opravljanje novinarskega dela v javnem zavodu. Takšno početje je lahko dodatno sporno, ker v vsakem primeru neformalnih pritiskov in groženj vedno obstaja možnost zlorabe delovno pravnih institutov zaradi poklicnega opravljanja nalog po medijski zakonodaji, v kolikor postopki niso izvedeni v skladu s predpisi, s katerimi je zagotovljena tudi pravica do ugovora ter soudeležba sindikalnega in pravnega zastopnika. Od vas pričakujemo, da jo boste zagotovili. Hkrati pa predlagamo, da direktorja TV Slovenija Uroša Urbanijo v skladu s svojimi pristojnostmi razrešite zaradi resnih kršitev delovno pravnih in medijskih predpisov, ogrožanja novinarske avtonomije in motenj pri opravljanju dejavnosti javnega zavoda, kar je posledica njegovega neformalnega in samovoljnega ravnanja.

Obrazložitev

Povod za formalno sporno ravnanje direktorja TV Slovenija je bila napoved voditelja Dnevnika Saša Krajnc prispevka v Dnevniku TVS1 dne 17. avgusta, ki je obravnaval uvodnik Mladine »Kriminal na RTV Slovenija«, objavljen v Mladini 12. avgusta. Ker je novinar Saša Krajnc prispevek napovedal, da ga objavljajo »po izrecnem navodilu odgovorne urednice IP TV Slovenija, Jadranke Rebernik«, je Uroš Urbanija 22. avgusta »ugotavljal, da je šlo za hudo programsko kršitev brez kakršnihkoli strokovnih podlag ...«, zaradi česar »bi moral zoper gospo Vesno Pfeiffer in gospoda Saša Krajnc uvesti disciplinski postopek«. Ob navedenem pa jima je še povsem neutemeljeno podtaknil, da sta »programski čas izrabila za izražanje svojih osebnih stisk in težav«. Urbanija dopis zaključuje: »Ker je šlo očitno za stisko obeh zaposlenih, ki ji nista bila kos, ne bom sprožil disciplinskega postopka. Od odgovorne urednice pa pričakujem, da z obema delavcema opravi pogovor in jima določi naloge, ki jih bosta lahko profesionalno opravljala«.

V navedenem konstrukt in napotkih direktorja TV Slovenija je vrsta zmotnih in formalno spornih domnev in neutemeljenih očitanih kršitev, ki bi jih bilo mogoče dokazati le z izvedenimi predpisanimi postopki. Ker postopkov na podlagi argumentacije in pričakovanj direktorja TVS, Uroša Urbanije, ni mogoče izvesti, niti jih Uroš Urbanija ni zastavil po predpisih, ugotavljamo, da gre za neformalni pritisk ter grožnje z disciplinskim postopkom in verjetnimi prisilnimi premestitvami novinarjev, kar dodatno spodkopava notranji in zunanji pravni red javne radiotelevizije.

V domnevno sporni napovedi voditelja Saša Krajnc TV prispevka o Mladini ni mogoče ugotoviti »hude programske kršitve brez kakršnih koli strokovnih podlag«, kot navaja Urbanija. Gre za domnevo, katerih elemente bi moral Urbanija dokazati v predpisanem postopku oziroma argumentirati, ne pa zgolj zatrjevati. Po 6. členu Zakona o medijih dejavnost medijev temelji na svobodi izražanja (...) odprtosti medija za različna mnenja, prepričanja (...) na avtonomnosti novinarjev in urednikov pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi, ter na osebni odgovornosti novinarjev oziroma drugih avtorjev za posledice njihovega dela. Novinarska in uredniška odgovornost sta opredeljeni v drugem odstavku 20. člena Zakona o medijih, in sicer da so uredništvo, uredniki, novinarji in avtorji drugih prispevkov pri svojem delu neodvisni in samostojni v okviru programske zasnove in v skladu s temeljnim pravnim aktom izdajatelja.

Po tretjem odstavku 21. člena Zakona o medijih se novinarju ne sme odpovedati delovnega razmerja ali prekiniti sklenjene pogodbe z njim, zmanjšati plače, spremeniti statusa v uredništvu ali kako drugače poslabšati njegovega položaja zaradi izražanja mnenj in stališč, ki so v skladu s programsko zasnovo ter profesionalnimi pravili, merili in standardi. Identične določbe kot Zakon o medijih vsebuje tudi 39. člen Statuta Radiotelevizije Slovenije.

Direktor TVS bi moral pred kakršnim koli postopki sankcioniranja dokazati, da sta novinar in urednica z navedbo odgovornosti Jadranke Rebernik za objavo prispevka o Mladini – mimogrede je to pravno dejstvo po 18. členu Zakona o medijih – kršila predpise in pravila profesionalnosti in avtonomije novinarskega dela, za kar obstajajo določeni postopki tako po delovno pravnih kot medijskih predpisih. Vendar v domnevno spornem ravnanju novinarjev ni nobenih elementov kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, Pravilnika o poklicnih standardih RTV Slovenija, kot tudi ne programske zasnove ali načel 11. člena Statuta RTVS.

Nasprotno pa je Urbanija z izmišljenim konstruktom, nekonsistentnim ravnanjem in grožnjami neformalnega pritiska na novinarja posegel in prekršil nekatere predpisane norme, povezane s spoštovanjem avtonomije novinarskega dela, kot sta svoboda izražanja in prepoved cenzure. Po točki 14.3 Pravilnika o poklicnih standardih uredniki in novinarji RTV Slovenija »ne bodo podlegali nikakršnim posrednim ali neposrednim pritiskom, naj cenzurirajo svoje prispevke in oddaje. Novinarji RTV Slovenija se prav tako ne bodo zatekali k raznim oblikam konformistične samocenzure, saj je konformizem tuj neodvisnemu in avtonomnemu novinarstvu. (...) O morebitnih poskusih cenzure bodo novinarji, uredniki oz. programsko vodstvo obvestili javnost«. V skladu z Ustavo Republike Slovenije, ki zagotavlja pravico do svobodnega in neodvisnega obveščanja, je namreč kakršna koli oblika cenzure protizakonita in neetična. Nadalje je v točki 21. 6 Pravilnika o poklicnih standardih določeno, da delavec RTV Slovenija ne sme biti delovno ali disciplinsko kaznovan ali preganjan zaradi svoje politične, sindikalne ali stanovske dejavnosti, če z njo ne ovira delovnega procesa.

Urbanija je nepooblaščen posegel v novinarsko svobodo izražanja, kot jo določajo predpisi v mejah novinarske avtonomije, z neutemeljenimi in v postopku nedokazanimi trditvami, da novinar in urednica nista zmožna profesionalno opravljati svojih nalog, pa je protipravno posegel tudi v čast in dobro ime novinarjev, ker jih je žaljivo obdolžil in obrekoval. To je kaznivo po prvem odstavku 160. člena in prvem odstavku 159. člena Kazenskega zakonika. Nadalje moramo opozoriti, da je bila novinarjema v neformalnem ravnanju direktorja TVS kršena tudi pravica do pravnega varstva in pritožbe, kar je kaznivo po 144. členu Kazenskega zakonika, utemeljeno pa lahko domnevamo tudi, da so v neformalnem ravnanju prisotni tudi elementi šikaniranja in psihičnega nasilja na delovnem mestu, ki so kaznivi po prvem odstavku 197. člena Kazenskega zakonika.

Ugotavljamo, da je z veliko verjetnostjo direktor TVS z neformalnim postopanjem prestopil tudi mejo pristojnosti in pooblastil, kot jo določa 4. odstavek 50. člena Statuta RTVS, saj je po teh določbah dolžan ukrepati, če presodi, da je bilo ogroženo uresničevanje načel javnosti, pluralnosti in neodvisnosti, opredeljenih v 11. členu Statuta. Novinar in urednica jih nista kršila, Urbanija pa domnevnih kršitev tudi ni argumentiral tako, da niti njegovo neformalno ravnanje ne more biti utemeljeno in upravičeno.

»Ker je šlo za očitno stisko obeh zaposlenih, ki ji nista bila kos, ne bom sprožil disciplinskega postopka. Od odgovorne urednice pa pričakujem, da z obema delavcema opravi pogovor in jima določi naloge, ki jih bosta profesionalno opravljala«, na koncu ugotavlja direktor TVS. Ker omenjeno po formalno urejenem postopku ni bilo dokazano, Urbanija pa priporočenih sankcij niti sam ni definiral in argumentiral, kot bi jih moral po delovno pravnih predpisih, gre za grožnje in zastraševanje, pred katerimi se novinarja ne moreta zagovarjati in delovno pravno zavarovati, podobno kot v primeru zgoraj navedene očitane »hude programske kršitve brez kakršnih koli strokovnih podlag«.

Direktor TVS je kršil vrsto določb delovno pravnih predpisov in postopkov, ki bi jih moral spoštovati, preden je napovedal in zahteval sicer poljubno opredeljene sankcije. Zato ocenjujemo, da je prekršil prepoved nadlegovanja na delovnem mestu, kot je definirano v prvem odstavku 7. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1). Po 47. členu ZDR-1 je delodajalec dolžan varovati dostojanstvo delavca pri delu. Zakon o javnih uslužbencih (ZJU) v 15. členu določa, da mora delodajalec javnega uslužbenca varovati pred šikaniranjem, grožnjami in podobnimi ravnanji, ki ogrožajo opravljanje njegovega dela. Pričakovaje Urbanije, ki je navodilo odgovorni urednici, naj opravi razgovor in prerazporedi novinarja na druge naloge, je tudi v nasprotju s pogodbeno določenimi obveznostmi obeh delavcev, kar

pomeni kršitev 34. člena ZDR-1 in navajanje odgovorne urednice k nezakonitemu ravnanju ter ogrožanje opravljanja dela, za katero sta se stranki dogovorili s pogodbo o zaposlitvi (kot v 43. členu ZDR-1).

Po določbah 49. člena ZDR-1 se mora v povezavi s tretjo in četrto alinejo drugega odstavka 31. člena z delavcem skleniti nova pogodba o zaposlitvi, če se spremeni naziv delovnega mesta in/ali kraj opravljanja dela. Sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi je možna sporazumno ali pod posebnimi pogoji 91. člena ZDR-1 s ponudbo nove pogodbe o zaposlitvi z odpovedjo stare. V neformalnem postopku, na hitro in po bližnjici ter brez ustrezne obrazložitve, je delavcu in delavki dejansko onemogočeno, da bi morebitnim premestitvam na druge naloge lahko formalno ugovarjala oziroma se sploh lahko dogovarjala o drugačnih nalogah, kot so sedaj določene v njenih pogodbah o zaposlitvi.

S predlogom za opravljanje drugih nalog, ki ga je podal Urbanija, tudi delavca in delavko navaja na kršitev določbe prvega odstavka 34. člena ZDR-1, po kateri mora delavec upoštevati zahteve in navodila delodajalca v zvezi z izpolnjevanjem pogodbenih in drugih obveznosti iz delovnega razmerja. Navodilo odgovorni urednici namreč že pred morebitnim postopkom ugotavljanja zmožnosti za opravljanje dela nalaga, da odredi naloge, ki niso skladne s pogodbenimi in drugimi obveznostmi delavca in delavke. Nadalje je potencialno prekršen tudi prvi odstavek 43. člena ZDR-1, ki določa, da mora delodajalec zagotavljati delavcu delo, za katerega sta se stranki dogovorili v pogodbi o zaposlitvi.

V zvezi z grožnjami disciplinskega postopka, ki se ga je Urbanija benevolentno in arbitrarno odrekel, je postopek jasno in natančno določen s Kolektivno pogodbo za poklicne novinarje in s Kolektivno pogodbo JZ RTV Slovenija. Enako jasna so pravila postopka ugotavljanja zmožnosti za delo, določeno s pogodbo o zaposlitvi, ki opredeljujejo podlago, zbiranje dokumentacije in spremljanje dela, ter pravice delodajalca in delavca, med katere sodi pravica do ugovora in zastopanja, kar vse mora biti izpolnjeno preden se delavca razporedi na druge delovne zadolžitve. Praviloma postopek predlaga neposredno nadrejeni delavec, ne direktor TV Slovenija, kot sugerira Urbanija.

Ker so pričakovanja direktorja TVS, da se novinarja in novinarko razporedi na druge delovne naloge, o čemer naj bi opravila pogovor z odgovorno urednico, jasno izražena, ne da bi bili o tem opravljeni ali napovedani predpisani postopki, sindikat v soglasju z novinarjem Saša Krajncem in urednico Vesno Pfeiffer zahteva, da je v pogovoru, ki naj bi ga opravila z odgovorno urednico Jadranko Rebernik udeležena tudi njun sindikalni in pravni zastopnik, kot to določajo tudi kolektivna pogodba in pogodba o zagotavljanju pogojev za sindikalno delo.

Po tretji alineji 54. člena Statuta RTVS direktorju TVS lahko preneha funkcija pred iztekom mandata, če direktor pri svojem delu ne ravna po zakonu in statutu, po četrto alineji pa, če direktor s svojim nevestnim ali nepravilnim delom povzroči RTV Slovenija večjo škodo ali zanemarljivo ali malomarno opravlja svoje naloge, tako da nastajajo ali bi lahko nastale hujše motnje pri opravljanju dejavnosti zavoda RTV Slovenija. Ob veliki kadrovski stiski, slabi organizaciji dela v IP TVS in slabemu delovnemu vzdušju, kar vse botruje odhodu novinarjev in novinark iz informativnega pogona, se direktor TVS ukvarja z lovom na čarovnice in protipravnimi postopki ter ustrahovanjem.

Ker menimo, da so izpolnjeni pogoji za razrešitev Uroša Urbanije po 54. členu Statuta, vam predlagamo, da po svojih pristojnostih začnete postopek za njegovo razrešitev, kot je opredeljen v 55. členu Statuta.

V pričakovanju odgovora vas lepo pozdravljamo.

Helena Milinković, l.r., predsednica Sindikata novinarjev TV Slovenija
Alenka Potočnik, l.r., predsednica Sindikata novinarjev Slovenije
Mojca Zabukovec, l.r., glavna tajnica Sindikata novinarjev Slovenija

v vednost:

Uroš Urbanija, direktor TV Slovenija
Jadranka Rebernik, odgovorna urednica UPE prvega programa TV Slovenija
Vesna Pfeiffer, urednica IP TV Slovenija
Saša Krajnc, novinar IP TV Slovenija
Aktiv novinarjev IP TV Slovenija
Aktiv novinarjev RAS
Aktiv MMC
Aktiv ustvarjalcev programa Radia Koper
Društvo novinarjev Slovenije
Svet delavcev RTV Slovenija